

גמ' חולין (ב:) - ספק טומאה ברה"ר טהור

רב דניאל שטיין

א. גמ' סוטה (כח.) - מה ת"ל והיא נטמאה והיא לא נטמאה, אם נטמאה למה שותה, אם לא נטמאה למה משקה, מגיד לך הכתוב, שהספק אסורה מכאן אתה דן לשרץ ומה סוטה שלא עשה בה שוגג כמזיד ואונס כרצון עשה בה ספק כודאי, שרץ שעשה בו שוגג כמזיד ואונס כרצון אינו דין שיעשה בו ספק כודאי, וממקום שבאת, מה סוטה רשות היחיד, אף שרץ רשות היחיד, ומה סוטה דבר שיש בו דעת לישאל, אף שרץ דבר שיש בו דעת לישאל, ומכאן אמרו דבר שיש בו דעת לישאל, ברשות היחיד ספיקו טמא, ברה"ר ספיקו טהור, ושאינו בו דעת לישאל, בין ברה"י בין ברה"ר ספיקו טהור. [תוס' ד"ה מכאן - תימה למאי איצטריך הלכתא לימא העמד טהור על חזקתו ואימור לא נטמא והכי אמר בהדיא נמי בריש מסכת נדה (דף ג.) דרבי שמעון גמר לה מספק טומאה ברה"ר ואמר ורבנן הכי השתא התם גברא בחזקת טהרה קאי מספיקא לא מחתינא ליה טומאה וי"ל אי לאו הלכתא דגמרינן דברה"ר טהור הוה אמינא סתירה דנקט קרא לא דבר הכתוב אלא בהווה וה"ה לכל ספק טומאה בכל מקום שנולדה דמסברא אין לטהר זו יותר מזו וסד"א דגזירת מלך כך היא בכל ספק טומאה הלכך איצטריך הלכתא להעמיד ספק טומאה ברשות הרבים אחזקתה דלא מחתינן ליה טומאה מספק].

ב. גמ' פסחים (ט.) - מעשה בשפחתו של מציק אחד ברימון, שהטילה נפל לבור ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר הוא אם נקבה היא, ובא מעשה לפני חכמים וטירהוהו, מפני שחולדה וברדלס מצויין שם. והא הכא, דודאי הטילה, וספק גררוהו וספק לא גררוהו והיא שעתא, וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי, לא תימא שהטילה נפל לבור אלא אימא שהפילה כמין נפל לבור והוי ספק וספק, והא לידע אם זכר הוא אם נקבה היא קתני, הכי קאמר לידע אם רוח הפילה אם נפל הפילה, ואם תמצא לומר נפל הפילה לידע אם זכר הוא ואם נקבה היו וכו', התם ודאי וודאי הוא, כיון דחולדה וברדלס מצויין שם ודאי גררוהו בהיא שעתא.

ג. חי' הרמב"ן חולין (שם) - איכא דקשיא ליה למה ליה ברי לי כי מספקא ליה נמי שחיטתו כשרה דמכדי עזרה רשות הרבים היא וכו' וספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור, וכי ליתיה גבן דלישייליה נמי למה לי אחרים רואים אותו, וניחא ליה דכיון דשחיט רגלים לדבר דנגע וכל היכא דאיכא רגלים לדבר אפילו ברשות הרבים נמי ספיקו טמא, ואמר דהכי נמי אמרינן בפסחים (ט' א') גבי שפחתו של מציק שהטילה נפל לבור ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר או נקבה ובא מעשה לפני חכמים וטהרוהו מפני שחולדה וברדלס מצויין שם, ואקשינן עלה והא אין ספק מוציא מידי ודאי, ומפרקינן שמא רוח הפילה, והכא ברשות היחיד הוא וכו' וכיון שהוא רשות היחיד כל ספיקי ספיקות נמי טמאין, אלא כיון שהוא ספק הרגיל תולין להקל וכל שכן להחמיר תולין בדבר הרגיל, זה כתבו בתוספות וכו'. לא נהירא דספק טומאה ברשות הרבים הלכתא גמירי לה כדאמרינן בכמה דוכתי בתלמודא ואיתא לקמן בפרקין (ט' ב') ובפ"ב דע"ז ספק טומאה ברשות הרבים התיר להם האי הלכתא גמירי לה, וכי איצטריך הלכתא להיכא דאיכא רגלים לדבר איצטריך, דאי לאו הכי משום העמד דבר על חזקתו הוא טהור, ואיכא מאן דמתרץ הכא כיון דשחיט כמאן דודאי נגע דמי אי לא אמר ברי לי, וליתא, אלא שאין הקושיא כלום דבמוקדשין בכי האי גונא לאו בספק טומאה דיינינן דהא בעו שימור דכתיב משמרת תרומותי, אלא צריך שיהא ברי לו שהן טהורין ואם לאו אסור להקריבן.

ד. גמ' פסחים (לד.) - דאתמר היסח הדעת, רבי יוחנן אמר פסול טומאה הוי, ורבי שמעון בן לקיש אמר פסול הגוף הוי. רבי יוחנן אמר פסול טומאה הוי, שאם יבא אליהו ויטהרנה שומעין לו. רבי שמעון בן לקיש אמר פסול הגוף הוי, שאם יבא אליהו ויטהרנה אין שומעין לו.

ה. תשו' אחיעזר (אהע"ז סי' א' אות ב') - דיש לחקור ספק טומאה ברה"י דעשה הכתוב ספק כודאי, אם הוא בתורת בירור וגזיה"כ הוא שאנו אומרים שהמאורע היה שזינתה או שנגע בטומאה וספיקו כודאי היינו כגוף ועצם הטומאה וכשאר דיני התורה כמו רובא וחזקה המברר אמיתת הדבר או שאין זה ברור כלל על עצם המאורע בפועל רק דין נפרד וטומאה נפרדת בפני עצמה ובסוטה אף דכלפי שמיא גליא שטהורה היא מ"מ אסורה וכו', ונפ"מ לספק טומאה ברה"י כגון ספק נגע במת מ"מ אם נכנס למקדש אינו חייב דהא חיוב ביאת מקדש בטמא הוא רק בתנאים מיוחדים, וטומאת מת כל שאין הנזיר מגלח עליו אינו חייב משום ביאת מקדש, א"כ נהי דספק טומאה ברה"י ספיקו טמא מכל מקום אין ראי' מזה שיש עליו טומאת מת באופן שהנזיר מגלח עליו והוא טמא רק משום ס"ט ברה"י דהיא כטומאה בפני עצמה ולא טומאה בפועל כמו שהיא.

ו. רמב"ם (פי"א שגגות ה"ו) - מי שהיו לפניו שני שבילים אחד טמא ואחד טהור הלך בראשון וחזר והלך בשני ובעת שהלך בשני שכח שהלך בראשון ונעלמה ממנה טומאה זו ונכנס למקדש או אכל קדש חייב, ואף על פי שלא היתה לו בתחילה ידיעה גמורה לטומאה אלא מקצת ידיעה שהרי לא ידע שהלך בשני שבילין שבהילוך שניהן יהא טמא בודאי ואף על פי כן חייב חטאת שמקצת ידיעה ככל ידיעה, הלך בראשון ונכנס למקדש או אכל קודש, פטור מפני שהוא ספק טמא.

ז. רמב"ם (פ"ט נזירות ה"ז) - וכיצד יולד להם ספק זה בטומאה כגון שהיו שני הנזירין עומדין ברשות היחיד שספק טומאה שם טמא והיה אחד מבחוץ רואה אותן ואמר ראיתי אחד מכם שנטמא ואיני יודע מי הוא, אבל אם היה עד זה עמהן בחצר הרי שניהן טהורין, כיון שהם שלשה הרי הן רבים ורבים ברשות היחיד ספקן טהור כספק טומאה ברשות הרבים שהוא טהור כמו שיתבאר במקומו.